

OBRTNI VESTNIK

Strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva

„Obrtni Vestnik“

izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno Din 24.—
polletno Din 12.—
posamezna številka Din 1.—

**Oficialno glasilo „Dež. zveze kranjskih obrtnih zadrug
v Ljubljani“ in „Zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug“
s sedežem v Celju in slovenskih obrtnih društev.**

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. — Rokopisi se ne vračajo.
Ponatiski dovoljeni le z navedbo vira.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.

Cene inseratom:

	Din	p
Pri 1 × objavi $\frac{1}{1}$ str. 500.—		
„ „ „ $\frac{1}{2}$ „ 250.—		
„ „ „ $\frac{1}{4}$ „ 125.—		
„ „ „ $\frac{1}{8}$ „ 62.50		
„ „ „ $\frac{1}{16}$ „ 31.25		

VI. letnik.

V Ljubljani, dne 1. avgusta 1923.

Štev. 15. in 16.

Jakob Zdravec.

1873 — 1923.

Mirno, brez šuma, kakor je vse njegovo življenje in delovanje, praznuje danes, dne 22. julija, v Središču pri Ptujju vzor obrtnika, mož kristalnega značaja, naš odlični sotrudnik tovariš Jakob Zdravec 50letni jubilej rojstva. — Tovariš Jakob Zdravec se je rodil dne 22. julija 1873. kot sin Jurija Zdravca, pekovskega mojstra in posestnika v Središču. Po končanih nižjih razredih realke v Mariboru se je tovariš Zdravec učil doma pri očetu pekovskega obrta in je po končani vajeniški in pomočniški dobi v letu 1897. prevzel očetovo pekarijo in posestvo. Že tedaj se je spričo svoje nadarjenosti, vztrajnosti in marljivosti odlikoval pred sovrstniki, ki so ga še kot mladeniča izvolili za tajnika središke obrtne zadruge, ki je bila tedaj še v nemških rokah. Kdor vé, kakšne so bile v onem času, pod nemčurkim režimom, politične razmere na Štajerskem, ta si bo lahko predstavljal, da ni bilo delo tovariša Zdravca niti lahko niti hvaležno. Ne glede na vsa nasprotja si je pa naš prijatelj s svojim značajem in s svojim intenzivnim delom na organizatoričnem polju pridobil tudi med nasprotniki največje spoštovanje. Zadrugo je v kratkem času poslovenil in postal nje načelnik.

Kmalu so pa spoznali tovariša Zdravca tudi drugi izvenobrtinski krogi, ki so mu izkazali največje zaupanje s tem, da so ga že leta 1901. izvolili v občinski odbor Središča. V odboru tega že od nekdanj narodnega in naprednega trga deluje tovariš Zdravec intenzivno in z največjimi uspehi še danes. V to — imenujmo jo župan Šinkovo dobo — spada cela vrsta najvažnejših gospodarskih institucij, pri katerih sodeluje naš Zdravec, kakor: ustanovitev središke hranilnice in posojilnice, ustanovitev

okrajne posojilnice v Ormožu, pridobitev brzojavne in telefonske postaje in še več drugih važnih gospodarskih naprav. Omenjati je tu tudi boj središke občine za uveljavljanje slovenskega uradovanja, za ohranitev okrajnega zastopa in okrajnega šolskega sveta v narodnih rokah itd. Skozi devet let je aktivno sodeloval pri okrajni posojilnici in mnogo let je bil odbornik središke posojilnice, ki lepo napreduje in uživa zlasti v sosednjem Medjimurju velik ugled in zaupanje. V fronti pokojnega doktorja Omuleca, župana Šinkota in drugih odličnih slovenskih narodnjakov je vodil v okrajnem zastopu in okrajnem šolskem svetu hude boje proti mogočnemu nemškutarstvu in njegovi sovrstniki si o teh bojih znajo marsikaj pripovedovati. Leta 1910. je ustanovil v Središču podružnico Ciril-Methodove družbe, a leto pozneje je sodeloval pri ustanovitvi Sokola; že prej pa je v družbi s tovarišem Rebekom iz Celja osnoval Zvezo obrtnih zadrug za slovensko Štajersko, katere podpredsednik je še danes.

Kakor je bil naš dični tovariš marljiv v javnem življenju, tako priden, uzoren in vztrajen je bil tudi v svojih privatnih poslih. Iz neznatnega pekovskega obrta in malega posestva si je znal zgraditi mlin in pomnožiti posestvo in danes slovi tovariš Zdravec kot posestnik velikega, najmodernejše urejenega paromlina in kot imetnik uzornega veleposestva. Kot posestnik obsežnih vinogradov je sodeloval pri ustanovitvi „Vinarije“, delniške družbe slovenskih vinogradnikov v Ptujju, ter pri nacionalizaciji Mariborske tiskarne, delniške družbe v Mariboru. Tudi je sodeloval pri ustanovitvi Obrtne banke v Ljubljani, katere podpredsednik je še danes.

V zadnjih letih, to je leta 1921., je ustanovil v Središču obrtno društvo, lansko leto pa obrtnonadaljevalno šolo, ki šteje že nad 50 učencev. Tudi je bil prijatelj Zdravca leta 1921. imenovan za člana trgovske in obrtniške zbornice, kjer je ponovno uspešno zastopal obrtne interese v obrtnem in finančnem odseku. Lanskega leta je bil imenovan članom nadzorstva v okrožnem uradu za zavarovanje delavcev. Poleg tega pa vidimo Zdravca na vseh shodih, kjer gre za branitev stanovskih interesov in večkrat čitamo po strokovnih revijah Zdravčeve članke, iz katerih odseva njegova ljubezen do obrtništva, zlasti njegov trud in njegova skrb za vajeništvo, katerega nivo se mora moralno in strokovno dvigniti, da bo iz njega vzrastle nov, zdrav

in močan obrtniški stan, ki si bo znal v novi državi priboriti ono mesto, ki mu kot eminentno važnemu faktorju v resnici pristojajo.

Zavedajoč se velikih zaslug, ki si jih je pridobil naš Zdravec s svojim smotrenim in inicijativnim delovanjem za povzdigo in za organizacijo obrtništva, nam je častna dolžnost, da podamo na tem mestu vsaj površno sliko delovanja tega uzornega in marljivega tovariša ter da se pridružimo vrstam prijateljev, ki so se zbrali danes okoli jubilarja, ter da mu k njegovi petdesetletnici najiskreneje čestitamo ter želimo, da bi mogel še dolga leta delovati v zdravju in zadovoljstvu za prospeh slovenskega obrtništva, v ponos narodu in v veselje vseh tovarišev in prijateljev!

Proti neupravičenemu izvrševanju obrta.

Splošno je znano, da so primeri neupravičenega izvrševanja obrta danes izredno pogosti. Politične oblasti, posebno pa policija in žandarmerija, zaradi preobilnega posla le težko z uspehom nadzorujejo in zasledujejo razna prekoračenja obrtnih pravic. Tozadevna kontrola pade v glavnem na ramena zadrug in posameznih obrtnikov. Kakor je krivično, da se mora poklicni, pošteni obrtnik strogo držati raznih obrtnih predpisov in izpolnjevati vse vrste težkih davčnih obveznosti, dočim se mnogi neopravičenci ne brigajo niti za obrtni red, niti ne nosijo davčnih bremen, je vendar tej krivici težko odpomoči, ker v zelo mnogih primerih posamezni obrtniki ovadb ne delajo radi, kar povzroča, da šušmarstvo cvete vedno bujnejše. Glavni vzrok, da se mnogokateri obrtnik pa tudi zadruga ogiba ovadbe in da krivico zato raje trpi, je v tem, da se boji zamere in jeze, ki bi si jo nakopala, če ovadenec izve, kdo ga je naznanil oblasti. Ker pa ima oblast dolžnost, da ne ščiti samo posameznika, temveč da skrbi za izpolnjevanje zakonov in predpisov sploh, mora gledati, da pride na sled šušmarjem in drugim prestopnikom obrtnega reda kar največ mogoče, ker samo to bo vzbujalo pri neposlušnih rešpekt, pri obrtnikih pa zaupanje. Da ji bo ta naloga olajšana s sodelovanjem javnosti, naj zato po možnosti obdrži imena znanih ovaditeljev **tajno**.

Pokrajinsko upravo in ministrstvo trgovine in industrije, oddelek v Ljubljani, zato pozivamo, da izdasta podrejenim organom nalog, naj ne izdajo imen ovaditeljev raznih šušmarjev in onih, ki se ne drže obrtnih predpisov. Le če ovadenec kaznivo dejanje taji in mu krivde brez zaslišanja ovaditelja kot priče ni mogoče drugače dokazati, naj se naredi izjema. Tudi naj se sicer dovoljeni vpogled v spise ovadencu v toliko omeji, da se mu po nepotrebnem ne izdajo ovaditelji, kar politična oblast vsekakor lahko zagovarja in utemeljuje z zahtevo javnih interesov. Na ta način bodo obrtniki bolje obvarovani pred krivico, ki se jim dostikrat godi zaradi neupravičenega izvrševanja obrta od raznih šušmarjev, oblasti pa bodo mogle svojo nalogo uspešneje vršiti, ker jim bodo šli na roko z večjim zaupanjem i zadruga i obrtniki.

Iz Prekmurja.

Že prvi vtis, ki ga naredijo vladajoče prilike v Prekmurju posebno v gospodarskem in političnem oziru, kaže, da je razmerje Prekmurja do Slovenije nekako podobno razmerju Prečanov do ostalega dela naše države. Razlika je le ta, da so medsebojne prometne zveze še dosti

slabše, da je ostala Slovenija v gospodarskem in kulturnem oziru neprimerno razvitejša in da se Ljubljana mogoče daleko manj briga za Prekmurje kakor pa Beograd za Slovenijo. Oni iz Ljubljane, ki tako vpijejo na Beograd, naj bi pomedli raje najprvo pred svojim lastnim pragom, da ne bodo imeli Prekmurci o Sloveniji in državi ter o njenih uradnikih, ki smatrajo Prekmurje za Sibirijo, takega pojma, kot ga danes žal imajo.

Prehodna doba in neurejenost razmer, kar uživajo Prekmurci glede zakonov in uprave že četrto leto, in pa nepoznanje in nerazumevanje domačina in domačih prilik, vplivata na razpoloženje naših odrešenih krajev in ljudstva naravnost pogubno. Kdor bi dvomil o tem, mu to potrdi Radič, ki je v štirih tednih dosegel več kakor naš upravni in strankarski aparat v štirih letih. Res je, da imajo Prekmurci kakor tudi drugi naši kraji slabe strani in navade, da je pri njih še posebno razvit čut lokalnega patrijotizma in nezaupanja proti domačinom. Temu pa se z ozirom na osamljenost in zapuščeno Prekmurja, ki je naravnost odrezano od drugih naših krajev, ni čuditi. Upoštevati je treba, da Prekmurci večino našega priseljenega uradništva in učiteljstva le težko razumejo, ker je njihovo narečje precej različno od drugih slovenskih, pismenega jezika pa jih v prošlosti v šolah niso učili. Tudi je odločilnega pomena, da imamo v Prekmurju zelo veliko takega uradništva, ki smatra službovanje ondi za kazen, opravlja svojo službo le z nejevoljo in komaj čaka, da ga zopet premeste proč; zato se tudi ne potrudi, da bi se živelo v tamošnje razmere, značaj in navade ljudstva ter mu izkušalo ustreči. Prekmurje zahteva najboljše uradniške moči, resne, delovne in uvidne ljudi, ljudi prakse in potrpežljivosti, ki bi dajali ljudstvu dober zgled in budili zaupanje v pravilnem in dobrohotnem občevarju z njim. Vidimo pa, da je žal ravno narobe.

Prekmurje je izredno gosto naseljeno. Približno pride po 100 prebivalcev na kvadratni kilometer. Ker je zemlja povečini v rokah nekaterih veleposestnikov, kolikor se je ni razdelilo potom agrarne reforme, in zemlja ne more preživljati ljudstva, je velikanskega pomena, da dobe ljudje zaslužek na drug način. *Tu pa igra glavno vlogo obrtniški poklic*, ker za industrijo v Prekmurju ni ugodnih tal. Treba je zato, da uprava z vsemi razpoložljivimi močmi podpira uspešen razvoj in organizacijo obrtništva. Če kje, so potrebne obrtnonadaljevalne šole v Prekmurju, kjer naj izpopolnijo poleg strokovne še nacionalno vzgojo onega izmed glavnih stebrov naroda, t. j. obrtnega stanu. Prav tako je nujno potrebna tudi materialna pomoč obrtnikom bodisi potom subvencij ali posojil in to posebno mlajšim, sposobnejšim ljudem v krajih, ki so narodno probujeni, ki naj tvorijo hrbtenico Slovenstva v Prekmurju. Pomniti je namreč treba, da

posebno v vzhodnem in severnem delu prevladuje mađarski in mažaronski element, ki mu more biti protitež le dobro organiziran narodno zaveden obrtni stan po krajih od Murske Sobote preko Turnišča in Beltincev, kjer delujejo že sedaj izredno agilne obrtne zadruge in obrtna društva. Slednja so naravnost središče družabnega življenja zavednih domačinov. Prekmurske obrtniške organizacije po morajo stati na strogo stanovskem stališču in je ustanavljanje političnih obrtniških organizacij le v veliko škodo stvari, ker vzgaja razpor in strankarske boje med obrtniki.

Politična uprava bi morala gledati, da pospešuje ustanavljanje strokovnih zadrug in takih obrtnih društev, ki so le stanovska. Žal, da imamo v tem pogledu žalostne izkušnje. Stanovskemu obrtnemu društvu v Beltincih je bila društvena prireditel, koje dohodki so bili namenjeni za fond za obrtnonadaljevalno šolo v Beltincih, prepovedana, ne da bi bili navedeni razlogi in se je to sporočilo šele na dan, preden bi se imela prireditel vršiti. Prireditveni stroški so društvo zelo oškodovali, pri obrtnikih in domačinih pa je prepoved vzbudila le ogorčenje in nezaupanje.

Končno je tudi dolžnost obrtnih organizacij izven Prekmurja, posebno centralnih v Celju, odnosno Mariboru in Ljubljani, da se za gibanje obrtništva v Prekmurju v večji meri zanimajo kakor doslej in da gredo Prekmurcem vsaj moralno na roko.

Kdaj je trgovec upravičen jemati mero?

Na to vprašanje odgovarja naš obrtni red v § 38 a. Ker v tej stvari ni dovolj jasnosti med obrtniki in ker se tozadevna zakonita določila dostikrat izkušajo obiti na nedopusten način, hočemo v naslednjem stvar na kratko pojasniti:

Ako dobi trgovec naročila za dobavo takih izdelkov, katere sme prodajati na podlagi svojega obrtnega lista, je upravičen, da vzame mero. To pa sme le tedaj, če pusti izvršiti naročene izdelke po onih obrtnikih, odnosno tovarnarjih, ki smejo *samostojno* izdelovati dotične vrste predmetov.

Izjema od tega splošnega načela velja le za dve trgovski panogi, to je za *trgovce s čevljarstvom izdelki in za trgovce z obleko*. Tak trgovec sme vzeti mero le v ta namen, da odjemalcu po njej izbere obleko ali čevlje, katere ima *že izgotovljene v zalogi*. Obrtni red torej ne dovoljuje, da bi smel trgovec s čevlji vzeti stranki mero in nato naročiti čevljarju (četudi samostojnemu!) izdelavo pomerjenih čevljev. Zgodilo se je, da je trgovec z blagom in obleko hotel obiti to prepoved tako, da je stranki pustil pri sebi izbrati blago, nato jo pa poslal k samostojnemu krojaču, da ji pomeri obleko in ji to izdela iz izbranega blaga. Krojač, ki je imel s trgovcem izgovorjeno počez od komada, bi moral izgotovljeno obleko poslati trgovcu, da jo ta odda stranki ter z njo sam obračuna. To seveda ne gre. Trgovec ima izbrano blago proti plačilu izročiti stranki, ta pa naj opravi vse drugo s krojačem sama, brez posredovanja trgovca, ki ji kvečemu lahko priporoča tega ali onega mojstra.

Za one trgovce z obleko in čevljarstvom izdelki, ki so imeli obrtni list za te vrste trgovine že pred 1. januarjem 1907, pa ravnokar označena prepoved jemanja mere ne velja.

Glede popravila izdelkov bi bilo pri tej priliki omeniti sledeče:

Noben trgovec, tudi oni z obrtnim listom iz časa pred 1. januarjem 1907., ne sme jemati naročil za po-

pravila čevljev ali obleke. Seveda mu ne more nikdo braniti, da pusti na obleki, ki jo je kupila stranka iz njegove zaloge, popraviti kako malenkost, da se kupcu bolje prilega (prešitje gumbov ali kaj podobnega).

Vajeništvo.

Ministrstvo trgovine in industrije, oddelek v Ljubljani, je s svojim odlokom z dne 29. januarja 1923., št. 464/23. izdalo vsled intervencije inšpekcije dela v Ljubljani navodila glede učnih pogodb. Teh navodil se morajo zadruge strogo držati ter je načelnik zadruge za vršitev istih tudi osebno odgovoren. Predpisi obrtnega reda glede učnih pogodb in vajencev se morajo natančno izvrševati. Inšpekcija dela je izvajala:

1.) Po deželi ne priglajajo obrtniki-mojstri svojih vajencev pristojnim obrtnim zadrugam, odnosno občinskimi uradom, ter po večini sploh ne napravijo pismenih učnih pogodb, koje bi imele obrtne zadruge, odnosno občinski uradi po vpisu v zadevni protokol potrditi.

Inšpekcija dela je ponovno ugotovila, da leži po večini *krivda na strani združnih načelstev, odnosno odborov*, ki ali vsled malobrižnosti ali deloma zaradi nepoznanja predpisov ne postopajo po določbah obrtnega reda ter svoje člane tozadevno ne pouče pravilno, odnosno jim dajo naravnost predpisom protivne informacije, *ter ponovno ravno načelniki zadrug sami najbolj kršijo zakonske predpise*.

2.) Kakor vsaka pogodba, imajo biti tudi pismene učne pogodbe povsem točne in jasne ter imajo vsebovati one važne pogoje, ki so navedeni v odstavku 3. § 99. obrtnega reda, da ne nastanejo naknadno nepotrebni spori in pritožbe o izkoriščanju; toda odkar so po preobratu začasno pošle predvojne, točno po predpisih obrtnega reda § 99., odstavka 3., sestavljene tozadevne tiskovine, se zadruge po deželi, kjer se posebne pismene učne pogodbe sploh še ne napravljajo, ne brigajo, da bi bile te pravilno sestavljene in da bi vsebovale vsaj en del glavnih predpisanih pogojev, še manj pa se brigajo, da bi dale svojim članom kak primeren vzorec na razpolago; dočim uporablja en del zadrug tiskovine, ki niso samo pomanjkljive, ampak vsebujejo celo protizakonite določbe.

Zahteva obrtnega reda odstavka 3. § 99. ni nikakor brezpomembna formelnost, temveč sloni na dolgoletnih izkušnjah, ter kažejo tudi tuuradne, skoraj dnevne pritožbe v vajeniških zadevah, važnost in nujno potrebo, da so pismene učne pogodbe faktično *do skrajnosti detajlirane* v zmislu predpisov, kojemu pogoju so stare tiskovine skoraj popolnoma odgovarjale.

Kakor so važni (in to seveda za slučaj spora) točni podatki o mojstru, vajencu in vajenčevih starših (varuhu, zastopniku) in navedba zakonitih dolžnosti vajenca in mojstra, tako je še čim bolj potrebno, da učna pogodba točno precizira učno dobo z navedbo datuma, s katerim dnevom pričanja in s katerim dnevom konča učna doba, ker z navedbo števila let in datuma učne pogodbe, katero mojstri običajno šele po preteku štirih tednov — da, celo šele v teku leta — napravijo, učna doba nikakor ni točno določena, kar da največ povodom za spore, ker izrabljajo mojstri netočnost pogodbe ter zavlačujejo oprostitve vajencev.

3.) Ponovne pritožbe pri inšpekciji dela dokazujejo, da so mojstri in zadruga menda mnenja, da predpisi obrtnega reda in tozadevne staroavstrijske naredbe

sploh ne veljajo več, in da je poljubno podaljšanje učne dobe povsem prepuščeno prostemu preudarku učnih mojstrov in zadrug. Ta skrajna samovoljnost, katera se nemalo izrablja, povzroča seveda obilo utemeljenega ogorčenja ter je ponovno povod pritožbam.

Vsled gornjih izvajanj inšpekcije dela je ministrstvo trgovine in industrije, oddelek v Ljubljani, z zgoraj citiranim odlokom odredilo sledeče:

1.) Učne pogodbe je sklepati samo pismeno. Za obvezno je smatrati tiskovino „Učna pogodba“, ki jo je izdala in jo ima v zalogi „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani, ali pa vzorce, ki imajo isto besedilo kot zgoraj omenjena tiskovina.

2.) Glede dopustnosti podaljšanja učne dobe veljaj sledeče:

Za podaljšanje učne dobe vajencev so samo obrtne oblasti (okrajna glavarstva, odnosno mestni magistrat) po predhodni ovadbi in na predlog posameznih vodstev obrtnonadaljevalnih šol kompetentne, in to na podlagi § 99 b, odstavka 5., obrtnega reda.

Obrtne zadruge za tako podaljšanje niso kompetentne ter morejo tudi obrtne oblasti tako podaljšanje izvršiti samo pred potekom nerealne učne dobe.

Posamezni mojster, ki je za uspešno dovršitev učne dobe svojih vajencev odgovoren, ima torej vzdrževati z vodstvom obrtnonadaljevalne šole potreben stik in pri opaženi malomarnosti v obisku šole itd. potom šolskega vodstva preskrbeti podaljšanje učne dobe pri pristojni obrtni oblasti.

Okrajna glavarstva in mestni magistrati bodo vse pritožbe in ovadbe predmetnih prestopkov natančno preiskali in krivce *občutno* kaznovali. Naroča se zadrugam, da poučijo o tem svoje člane.

Poskusna doba pri pomočnikih.

(Iz prakse našega obrtnega sodišča.)

Dne 12. decembra 1922. je tožiteljica vstopila pri tožencu kot fotografska pomočnica z mesečno plačo 3000 kron, vendar pa najprej za poizkušnjo.

Tožiteljica trdi, da se je določila 14dnevna poizkusna doba in za pozneje enomesečna odpovedna doba.

Dne 31. januarja 1923. ji je toženec plačal 3000 K za mesec januar in jo obenem brez zakonitega razloga odslovil. Vsled tega zahteva tožiteljica plačo za enomesečno odpovedno dobo v znesku 3000 K.

Toženec ugovarja, da se ni določil gotov čas kot poskusna doba in da se ni dogovorila nikaka odpovedna doba. Glede prve se je dogovorilo le toliko, da se bo po preteku poskusne dobe naredila pismena pogodba, s katero bi bila tožiteljica sprejeta šele stalno v službo. Ker se to ni zgodilo, je bil opravičen k takojšnji odsloovitvi.

Tožiteljice pa v resnici ni niti odslovil, marveč ji je 31. januarja le rekel, da je kot pomočnice ne more nadalje obdržati, da pa lahko ostane kot vajenka. Prizna, da bi v tem slučaju imela manjšo plačo. V pravdi se na tožiteljično nesposobnost ni skliceval.

Obrtno sodišče je tožbenemu zahtevku ugodilo, upoštevajoč osobito sledeče:

Kot fotografska pomočnica tožiteljica pri tožencu ni izvrševala trgovskih, pa tudi ne višjih netrговskih opravil, vsled česar v tem sporu ni uporabljati predpisov zakona o trgovskih nastavljenicah, marveč one obrtnega reda.

Obrtni red določa poskusno dobo le za vajence (§ 99a obrt. r.), ne pa tudi za pomočnike. S pogodbo sme

se pa poskusna doba določiti tudi pri pomočnikih, kar se je zgodilo po navedbah obeh strank v predležem slučaju.

Kako se je ta doba določila od toženca kot priče ponudeni uslužbenci niso vedeli, ker niso slišali vsega pogovora. Navzoč je bil pa s tožiteljico tudi njen brat in ta je kot priča potrdil, da naj poskusna doba traja do konca decembra 1922. Res so se dogovorili, da se bo pozneje naredila še pismena pogodba, toda to brez vpliva na poskusno dobo.

Po tem pričevanju je torej tožiteljica 31. januarja 1923. poskusno dobo že prebila in je bila že v stalni službi. Tega dne jo je toženec brez odpovedi odslovil. Brezpomemben je njegov ugovor, da ji je rekel, da lahko ostane še pri njem kot vajenka. Taka ponudba nasproti pomočniku pač ni družega kot odslovitve. Če bi se pa hotelo to zanikati, bilo bi pa to vsekako neopravičeno prikrajšanje tožničnih dohodkov, kar bi pa po § 82 a lit. d obrt. reda zopet opravičevalo tožiteljico k takojšnjemu izstopu iz službe in v zmislu § 84 a tudi v zahtevi plače za odpovedno dobo. Tožiteljica je torej vsekako opravičena do plače za odpovedno dobo, ki je bila po pričevanju tožničnega brata pogojena z enim mesecem. Pa tudi če bi ne smatrala za resnično toženčevo trditev, da se poskusna doba ni določila, bil bi vendarle napačen zaključek, ki ga hoče iz tega izvajati toženec. Med poskusno dobo se more službeno razmerje res od vsake stranke brez odpovedi razušiti, toda le, če je doba izrecno določena. Če pa poskusna doba časovno ni določena, je odslovitve dopustna le toliko časa, kolikor je pri danih okoliščinah potrebno za presojo delojemalčevih zmoglosti. Da se spozna sposobnost fotografske pomočnice, pa gotovo ni treba celih sedem tednov, kolikor časa je bila namreč tožiteljica pri tožencu. Da je tolika doba predolga, da se sklepati tudi iz § 19. zak. o trgovskih nastavljenicah, po kojem traja poskusna doba en mesec in iz § 99 a obrt. reda, ki določa celo pri vajencih, da se more učno razmerje, če ni pogojena daljša doba, razušiti od vsake strani v prvih štirih tednih.

Tožiteljica je torej tudi, če bi se ne bilo izrecno določilo trajanje poskusne dobe, opravičena zahtevati odpoved, ozir. v zmislu § 84. obrt. reda plačo za odpovedno dobo, torej za en mesec v znesku 3000 K, vsled česar je bilo tožbenemu zahtevku ugoditi.

Razno.

Listnica upravnistva. Zadnji številki „Obrtnega Vestnika“ smo priložili položnice v svrhu nakazila naročnine za drugo polovico leta, oziroma za celo leto 1923. Doslej se je pa poslužilo položnic in plačalo naročnino le par naročnikov. Vsak opomim je zaman, zato ponovno resno prosimo, da nam nakažete čimprej naročnino, ker mora upravništvo izpolnjevati redno svoje dolžnosti napram tiskarni in sotrudnikom. Kdor pa ne bi hotel plačati naročnine, ga prosimo, da nam vrne list in plača zapadlo naročnino.

Upravništvo.

Našim naročnikom! Današnja izdaja „Obrtnega Vestnika“ obsega 12 strani in velja za št. 15. in 16. Prihodnja, 17. št., izide pred otvoritvijo III. ljubljanskega velesejma, kateri se otvori dne 1. septembra 1923.

Podpisovanje delnic III. emisije Obrtne banke v Ljubljani. Cenj. naročnike opozarjamo s tem na inserat Obrtne banke v Ljubljani, s katerim vabi na podpisovanje delnic III. emisije. Podpisovanje se vrši do 15. avgusta 1923.

Ljubljanski velesejem, kateri je kot dobro organiziran pripoznan tudi v inozemstvu, vzbuja v vsej državi veliko zanimanje; vse že nestrpno pričakuje uspeha. Prijave naših industrijcev, trgovcev in obrtnikov k udeležbi se zaključujejo, pripravljajo se že vse, da se opozori tujce na prireditve. — Započela se je obširna reklama in propaganda za pridobitev kupcev. Javljeni so skupni poseti (posebni vlaki) iz Sarajeva, Skoplja, Velikega Bečkereka, Novega Sada, številni obiski se pričakuje iz Zagreba, Beograda in južnih krajev naše države. — Po teh informacijah se sklepa, da pride jeseni v dobi desetih dni okrog 60.000 do 80.000 tujcev v Ljubljano. Tej ogromni množini bo treba preskrbeti prenočišča, zato naj Ljubljančanje pokažejo gostoljubnost in naznanijo meseca avgusta Stanovanskemu oddelku velesejma proste sobe. Ljubljanski velesejem bo letos najskrbneje organiziran. Ta največja manifestacija naše industrije, obrta in trgovine naj najbolje izpade. — Stotisoči oči se bodo divili delu naših pridnih delovnih rok po tovarnah in drugih podjetjih. — Kakšno bo vreme ob velesejmu? Lansko leto je imel drugi Ljubljanski velesejem veliko smolo z vremenom. Ves čas je deževalo in lilo v potokih. Za letos pravi stoletna pratika, da bo vreme — lepo in stanovito. — Neki hudomušnež je svetoval, naj bi se napotili trije gospodje velesejma k sv. Petru, patronu lepega vremena, ga povabili k slavnostni otvoritvi dne 2. septembra in ga prosili, naj Ljubljani za tisti čas prizanese z v Ljubljani tako redkim deževjem.

Občni zbor deželne zadruge brivcev, frizerjev in lasničarjev v Ljubljani.

(Konec.)

Glede ustanovitve strokovne šole za vajence naj omenim, da je ustanovitev iste vsled pomanjkanja strokovno izobraženih moči in pomanjkanja učnih prostorov nemogoča. Vse druge stroške bi se dalo kriti iz združenih dohodkov in prispevkov vajencev ali poizkuševalnih strokovnjakov, ki bi prevzeli predavanje in strokovni pouk, ni mogoče dobiti. Vsled tega je otvoritev šole lansko leto izostala, treba bo pa gledati nato, da se nad vse potrebna šola čim prej otvori in da vajencem priliko do temeljite izobrazbe. V bližnji bodočnosti ne bo našemu naraščanju mogoče preživljati se samo z dohodki z britvijo in s škarjami, znati in preživljati se bo moral vsak z dohodki, ki mu bodo prihajali iz vseh drugih panog, ki spadajo v brivski obrt. Pripomnim naj še, da so se naši vajenci organizirali v raznih političnih organizacijah, kar vajencem po predpisih ni dopustno in kar bo učenim mojstrom prej delalo neprimliko, kakor pa zadovoljstvo. Končam s svojim poročilom in prosim cenjene člane, da ga vzamejo na znanje. S tem je končal g. načelnik svoje poročilo, katero so navzoči zborovalci vzeli z odobravanjem na znanje. Predlog načelnika, da se zapisnik zadnjega občnega zbora zaradi preobširne vsebine ne čita, vendar pa odobri, je bil soglasno sprejet. Računski zaključek za upravno leto 1922, izkazuje na dohodkih 9301 Din, na izdatkih pa 6509 Din in je znašala gotovina v blagajni dne 31. decembra 1922. vsoto 2683 Din, poleg tega je plodonosno naloženih v Mestni hranilnici 207 Din, pri poštnem čekovnem zavodu pa 3188 Din, združni dolg znaša 300 Din, tako da je bilo zaznamovati dne 31. decembra 1922. na skupnem združnem premoženju znesek 4607 Din 53 p. Nato prosi g. načelnik računska preglednika gg. Emila Novinška in Franca Podržaja, da poročata o pregledovanju združnih računov. Tovariš Podržaj poroča, da se je našel pri pregledovanju celokupnih računov vse v najlepšem in vzornem redu, in predlaga, da se podeli blagajniku in nad-

zorovalnemu odboru popolni absolutorij. Predlog je bil soglasno z vsestranskim odobravanjem sprejet. G. načelnik preide k 5. točki dnevnega reda in poroča o proračunu, ki znaša za leto 1923. na stroških 6740 Din in na rednih dohodkih 500 Din. Z ozirom na to, ker redni združni dohodki ne krijejo predvidenih izdatkov, predlaga, da se za leto 1923. določi 60 Din združne doklade. Predlog je bil soglasno odobren. K izpremembi združnih pravil poroča načelnik v imenu in soglasnem sklepu združnega načelstva sledeče: Ker se je za vse brivske mojstre, ki izvršujejo brivski obrt v okrožju mariborske oblasti ustanovila strokovna zadruga brivcev in lasničarjev s sedežem v Mariboru in se je ustanovni občni zbor vršil že dne 9. februarja tekočega leta, tudi za nas na bivšem Kranjskem ali bolje rečeno, ki smo v okrožju ljubljanske oblasti, ne more več veljati naslov zadruge in ga je treba premeniti, predlaga, da se naj naslov zadruge v bodoče glasi »Zadruga brivcev, frizerjev in lasničarjev v Ljubljani« in obseg zadruge se razteza na območje ljubljanske oblasti. Večja razprava se je vršila radi določitve učne dobe. Vajenci, oziroma njih organizacije, kakor tudi mariborska brivska zadruga so izrazili željo, da se naj učna doba skrajša od 4 na 3 leta. Načelstvo se je v svoji seji tudi prilagodilo razmeram in predlaga v imenu načelstva triletno učno dobo. Pri tej točki so posegli v debato tovariši Lisac, Novinšek, Podržaj in drugi, ter se je končno sprejel predlog s 36 proti 7 glasovi, da naj v § 11., točka a) določena učna doba ostane štiriletna. Dalje se je sklenilo, da sme združni član, ki dela brez pomočnikov, sprejeti drugega vajenca šele v tretjem letu učne dobe prvega vajenca. § 15., odstavek 4.: združna sprejemnina se zviša na 100 Din in vsak član, ki ustanovi eno ali več podružnic, mora vložiti za vsako podružnico 250 Din pristojbine. Ravno kar navedene izpremembe združnih pravil se soglasno odobri in pooblasti združno načelstvo, da izvede potrditev. Nadalje je bil sprejet predlog, da naj zadruga izdela primeren načrt pravilnika za pomagalsko preizkušnjo in da se naj pri preizkušnjah po istem ravna, kakor tudi da se naj pomagalske preizkušnje v bodoče vrše vsak zadnji teden meseca januarja, aprila, julija in oktobra. Nato je prišla v razpravo točka 8.: Volitev odbora. Ker so po večini vsi stari odborniki izjavili, da morebitne nove izvolitve pod nobenim pogojem ne sprejmejo, so se člani sprijaznili z po načelstvu predlagano kandidatno listo, ter se je volitev načelnika in njega namestnika izvršila po listkih. Pri volitvi načelnika in njega namestnika je bilo oddanih 43 glasovnic in je bil z 22 glasovi izvoljen za načelnika tovariš Franc Zajc, za njegovega nam. pa s 36 glasovi tovariš Ivan Gjud, ostali odborniki so se izvolili z vzklikom in sicer tovariši: Vjekoslav Drušković, Ivan Kosec, Franc Kastelic, Franc Ferkula, Franc Novak in Albin Šinković; nam. pa tovariši: Stanko Mahovič, Elija Petkovič in Bernard Doležal. Za računsko preglednika tovariša: Avgust Juvanc in Maks Huttaž; za namestnika: tovariš Karel Hišek. Ker ni bilo pri točki »Raznoterosti« podanih nobenih pravih predlogov, ampak se je pričela brezpredmetna debata o nelojalni konkurenci itd., je načelnik zaključil drugače zelo lep in stvaren občni zbor ob 17. uri.

Industrijskoobratna vzorčna izložba v Mariboru, združena z vrtnarsko, vinsko, umetniško in gradbeno razstavo. (Od 15. do 26. avgusta 1923.) Z velikimi koraki se bliža otvoritev »Industrijskoobratne vzorčne izložbe« v Mariboru. Ne samo razstavljalci kot taki, vsak posamezni obrtnik, ne glede na to ali se razstave s svojimi izdelki udeleži, je zainteresiran na tem, da razstava v vsakem

oziru uspe. Moralni uspeh je že vnaprej zasiguran. Saj bo razstava prekašala vse dosedanje razstave, tako po svojem obsegu kakor po vsestranosti, ter obeta postati ena prvih industrijskoobrnih razstav v naši državi. Treba pa je misliti tudi na materijelni uspeh. Prireditel razstave je združena z ogromnimi stroški, ki bi jih posameznik nikdar ne zmoget. Od razstave ima vsakdo koristi, razstavljalet, obiskovalec, vsak obrtnik in industrijec, ne glede na to ali se je razstave udeležil s svojimi izdelki ali ne. S tem, da se občinstvo upozna z našimi domačimi izdelki, se koristi vsem, ne samo posamezniku. Zato je tudi dolžnost vseh in vsakega posameznika, da po svojih močeh podpira razstavo. — Kako pa je to mogoče? Prav lahko. Marsikateri na deželi in po mestih se ne zanima za razstavo. Te je treba na to posebno opozoriti ter jim dopovedati, kakega pomena je razstava za splošnost. Kjer obstojajo obrtne organizacije, zadrage in društva, je najboljša, da se potom teh organizacij organizira korporativen obisk razstave. Opozoriti je treba vse posetnike na ugodnosti, ki jih nudi razstava, kakor polovično vožnjo, preskrba prenočišč itd. Čim več bo obiskovalcev, tem večji bo materijelni uspeh, ki pride zopet v korist skupnosti. Čisti dobiček je namenjen za »Vajeniški dom«. Koliko staršev bi rado dalo svoje otroke izučiti za rokodelca, a mu ne morejo oskrbeti stanovanja, hrane in primerne nadzorstva. Temu bo odpomogel »Vajeniški dom«, kjer bodo našli zavetje obrtniški vajenci. Če hočemo dvigniti naš obrtniški stan, moramo predvsem skrbeti za zdrav obrtniški naraščaj. Brez naraščaja ni mojstrov. — Zato pa kličemo še enkrat: Obrtniki, na delo! Vsak agitiraj v svojem okolišu za obisk razstave, da poleg moralnega uspeha dosežemo tudi gnotni uspeh. Ne zanašajmo se na tujo pomoč. »Pomagaj si sam«, pravi star pregovor in tega se moramo držati tudi obrtniki.

Taksa za učna izpričevala in pisma rokodelskih vajencev in pomočnikov. Glasom odloka ministrstva trgovine in industrije, oddelek v Ljubljani, št. 1237/1923 z dne 3. marca 1923 so izpričevala o preizkušnji za rokodelskega pomočnika kolka prosta (pripomba i k postavkama 3. in 4. taksne tarife in § 104. d. dostavek 2. zakona z dne 5. februarja 1907, drž. zak. št. 26). Istotako so kolka prosta učna pisma, katera izstavljajo stanovske obrtne zadrage o priliki oprostitev rokodelskih vajencev (čl. 143. srbskega obrtnega zakona in razglas delegacije ministrstva financ v Ljubljani z dne 6. maja 1922, št. B II 5/65, Uradni list št. 52, stran 345, iz leta 1922). Učna izpričevala, katera izdajajo rokodelski mojstri sami svojim vajencem po dovršeni učni dobi, pa so zavezana taksi 10 Din (postavki 3. in 4. taksne tarife in razpis finančnega ministrstva z dne 27. maja 1908, št. 16.910, pristojb. priloga št. 5). Dr. Marn s. r.

Ustanovni občni zbor zadrage koncesijoniranih elektrotehnikov se je vršil v nedeljo dne 15. julija. Poročilo občnega zbora prinesemo v prihodnji številki. Pisarna zadrage elektrotehnikov se nahaja v Tobačni ulici št. 12 nasproti tobačne tovarne.

Poročilo občnega zbora likvidujoče zadrage urarjev, zlatarjev, optikov, pasarjev in graverjev v Ljubljani, ki se je vršil dne 15. julija 1923 ob 9. uri v poslopiju državne obrtne šole v Ljubljani.

Dnevni red:

- 1.) Nagovor načelnika;
- 2.) poročilo tajnika;
- 3.) poročilo blagajnika;
- 4.) poročilo računskih preglednikov;
- 5.) sklep o likvidaciji zadrage.

Občnega zbora se je udeležil tudi g. Eng. Franchetti, načelnik zveze obrtnih zadrug, g. konc. Čepin kot zastopnik magistratnega obrtnega referata, zadrugi tajnik in 24 zadrugi članov.

1.) Ob 10. uri otvori načelnik g. M. Krapež občni zbor, pozdravi udeležence in oriše v daljšem govoru zadrugi delovanje izza časa ustanovitve zadrage.

2.) G. tajnik poroča, da se je vršila prva seja pripravljalnega odbora dne 7. novembra 1920 in da je bilo med tem časom 57 odborovih sej, pomagalsko preizkušnjo je napravilo 15 vajencev, v mesecu avgustu pa so prijavljene k preizkušnji 4 osebe. Zadruga za Slovenijo bi imela 34 članov v Ljubljani, 106 izven Ljubljane v Sloveniji, skupno 140 članov. Od teh odpade 111 urarskemu, 22 zlatarskemu, 2 graverskemu, 2 optikarskemu in 3 pasarskemu obrtu. Zadruga bo vpeljala matične knjige za vsakega člana v svrhu natančne evidence. Gg. člani se vsled tega naprošajo, da vsako izpremembo obrta, kakor tudi pomočnikov in vajencev, vedno v 8 dneh zadrugi naznani. Ker se bo odslej vsakemu članu zadrage pošiljal brezplačno »Obrtni Vestnik«, se člani opozore, da zlasti rubriko, ki zadeva zadrugo in ki bo vsebovala vse važne odborove sklepe in druge za člane pomembne odredbe, pazljivo prečitajo.

3.) G. blagajnik poroča, da je imela zadruga v preteklem zadrugi letu 14.018 K 90 v dohodkov in 11.597 kron 88 v izdatkov, torej ostane 2421 K 02 v preostanka.

4.) Računska preglednika gg. Somnitz in Vilhar poročata, da sta vse račune pregledala in našla blagajno, oizroma knjige v redu, nakar se podeli dosedanjemu odboru absolutorij.

5.) Končno se sprejme sklep, oziroma predlog o likvidaciji zadrage, in določi, da pripade društveno premoženje v prid novi zadrugi za Slovenijo, ki se bo danes ustanovila.

Nato se je pričel

ustanovni občni zbor

pokrajinske zadrage urarjev, zlatarjev, optikov, graverjev in pasarjev za Slovenijo v Ljubljani.

Dnevni red:

- 1.) Poročilo načelnika pripravljalnega odbora.
- 2.) a) Volitev načelnika in njegovega namestnika;
b) 8 odbornikov in 4 namestnikov;
c) 2 članov in 1 namestnika v nadzorovalni odbor.
- 3.) Odobritev proračuna za leto 1923.
- 4.) Določilo doklade za leto 1923.
- 5.) Pristop k zvezi obrtnih zadrug za Slovenijo in volitev 3 zastopnikov in 3 namestnikov.
- 6.) Izprememba pravil.
- 7.) Določitev preizkuševalnega reda za pomagalice.
- 8.) Raznoterosti.

1.) Po nagovoru g. načelnika poroča g. tov. Buresch iz Maribora, da nameravajo nekateri mariborski tovariši za Štajersko, Prekmurje in dela Koroške ustanoviti lastno zadrugo s sedežem v Mariboru. Na to poročilo se je vnela daljša debata in končno sklenilo, da se ta zadeva — z ozirom na to, ker ministrstvo za trgovino in industrijo, oddelek v Ljubljani, lahko odredi le eno zadrugo, in sicer v Ljubljani — zaenkrat preloži.

2.) Predlog za volitev odbora in drugih funkcionarjev per acclamationem se sprejme, nakar je tovariš g. Rus iz Kranja predlagal sledeči odbor, ki je bil soglasno izvoljen:

Načelnik: g. Milko Krapež, urar v Ljubljani.

Nomestnik: g. Ludv. Černe ml., zlatar v Ljubljani.

Odborniki: gg. Iv. Ravnikar, Jos. Eberl, Fr., Čuden, Fr. Korošec, urarji, Al. Vavpotič, Al. Fuchs, Dan. Zupanc, zlatarji, in Karel Jurman, optik, vsi v Ljubljani.

Nomestniki: Fr. Buresch, Ant. Kiffman iz Maribora, Ant. Lečnik iz Celja in Fr. Lovko iz Cerknice, vsi urarji. V slučaju, da se v Mariboru ustanovi posebna zadruha, se izvolijo kot namestniki za gg. Burescha, Kiffmana in Lečnika tovariši: Al. Reitz iz Novega mesta, Ferd. Motnikar iz Zagorja in Anton Janežič iz Starega trga, vsi urarji.

Nadzorovalni odbor: člana Iv. Levičnik iz Kranja, Emil Sartory iz Dola pri Celju in namestnik Marko Borušak iz Trbovelj, vsi urarji.

3.) Proračun za združno leto 1923., sestavljen na odborovi seji dne 25. junija 1923. v znesku 14.800 Din, se soglasno sprejme.

4.) Združna članarina mesečno 10 Din se določi. V tem znesku je upoštevana tudi naročnina za «Obrtni Vestnik» in članski prispevek za zvezo obrtnih zadrug.

5.) Sklene se, da pristopi zadruga k zvezi obrtnih zadrug za Slovenijo v Ljubljani. Kot zvezni zastopniki zadruge se izvolijo: Milko Krapež, Jos. Eberl, urarja, in Ludv. Černe ml., zlatar, vsi v Ljubljani; namestniki: Fr. Čuden, Fr. Korošec in Iv. Ravnikar, vsi urarji iz Ljubljane.

6.) § 11. a) pravil se v toliko izpremeni, da znaša sprejemnina vajencev 40 K (10 Din), oprotnina pa 80 K (20 Din). — V § 15. pravil se pa zviša sprejemnina (inkorporacijska pristojbina) vsakega novega člana po običnem zboru k zadrugi od 50 K na 150 Din, ter določi, da plača vsak član, ki ustanovi kako podružnico že obstoječega obrta — 250 Din v združno blagajno.

7.) Preizkušnje za pomagalice se bodo vršile četrtletno, in sicer v mesecih februarju, maju, avgustu in novembru, na posebno željo kandidatov pa tudi izredno. Taksa za preizkušnje znaša za vajence 20 Din, za nevajence 50 Din. Za izredne izkušnje pa je plačati poleg tega še 100 Din v združno blagajno. Predsedniku preizkuševalne komisije se izplača od vsake preizkušnje 10 Din, prisodnikom pa po 5 Din.

8.) Končno so se razmotrile in pretresale razne važne stanovske zadeve, kakor glede «šušmarstva» i. dr. Tovariš g. Fabjan iz Črnomlja predlaga ustanovitev Pridobitne zadruge obrtnih potrebščin za združne člane. Ta zadeva se v splošnem odobri in se združni odbor poveri, da o priliki premišlja in sklepa, kako in na kak način naj bi se ustanovila. G. Petrič iz Ribnice svetuje, da se sestavi in določi cenik za združne obrtnike. Po kratki debati se ta nasvet odkloni, ker se z ozirom na vedno izpreminjajočo valuto in naraščajočo draginjo vseh potrebščin v splošnem ta cenik za enkrat ne more določiti. G. Franchetti, načelnik zveze obrtnih zadrug, je v daljšem, jedrnatem govoru pozival člane k slogi. Prilagoditi se morajo redu napram načelstvu, redno priglašati in odglašati pomočnike in vajence v svrhu natančne evidence ter podpirati združni odbor v splošnem. Priporočal je zadrugi uvedbo poučnih tečajev za vajence, za odstranitev prodaje zlata, srebra, ur itd. netrgovcem i. dr. Omenil je tudi, da zadruga lahko vztraja pri tem, da bo ostala edina za vso Slovenijo, ker je pokrajinska vlada že potrdila njena pravila. Končno želi novi zadrugi obilo sreče in dober uspeh.

Predlog tovariša Černeta iz Ljubljane, da se naloži denarna globa 5 Din vsem članom, ki so bili vabljeni na

občni zbor in ki se tega občnega zbora niso udeležili, ne da bi se opravičili, se soglasno sprejme.

G. načelnik se zahvali vsem zborovalcem za udeležbo in zagotovi, da bo združno načelstvo tudi za naprej složno delalo in se žrtvovalo v največji meri v prid zadruge in njenih članov, ter prosi vse člane, da združni odbor tudi kar mogoče podpirajo.

Ker je bil s tem dnevni red izčrpan, zaključi g. načelnik občni zbor ob 13. uri.

Po občnem zboru se je nabralo po inicijativi g. načelnika od prisotnih tovarišev za vsled starosti onemoglega člana g. Doktoriča enkratna podpora v znesku 250 dinarjev.

Milko Krapež s. r.

tč. načelnik.

E. Kramaršič s. r.

tč. tajnik.

Holandski kapital v Zanatlijski banki v Zagrebu. Zagrebška «Riječ» poroča: «Zanatlijska banka se pogaja s holandskimi kapitalisti glede sodelovanja holandskega kapitala. V zvezi s tem bi se delniška glavnica povečala za deset milijonov dinarjev. Razen tega bi sedanje ravnateljstvo moralo imeti garancijo, da ostane še pet let na čelu banke. Ta banka je imela lansko leto znano afero s svojimi slovenskimi delničarji. Pri tej zvezi je imela okoli 500.000 Din izgube, tako da bi letos izkazalo bilanco brez čistega dobička. Govori se, da so slovenski delničarji prodali svoje delnice Holandcem z izgubo 25 dinarjev pri delnici.»

Boljševiki in militarizem. Narodni komisar za vojsko L. Trocki je priobčil v moskovski «Pravdi» članek «Zgradba armade», kjer odločno protestira proti zaposlevanju vojaških oddelkov pri popraviljanju javnih cest, obdelovanju državnih zemljišč in podobno. Vse to nasprotuje temeljni nalogi vojske in je državi nevarno, «kakaj pravilo je, da ne znaša nikdar odmor med 2 vojnama, kolikor bi nam bilo prav». Trocki je prepričan, da bo Rusija prisiljena k vojni in to mu je tudi prav. «Vojna je nadaljevanje revolucije.» Sovjetska Rusija je ravnotako potrebna vojne, kakor svoj čas Plehve japonske ali Suhomlinov svetovne vojne. (Ta dva ministra sta želela zmagovalno vojno, da bi se pozabili njih pregreški.) Armada je namenjena vojni. Revolucionarji ne spadamo k stari pruski šoli, ki je mislila, da vojna največ škoduje armadi, katera je ustvarjena za parade. Vzgojajmo svojo oboroženo moč v zavesti, da je vojna neizogibna, dokler živi razredni boj.

Zastoj na poljskem žitnem trgu. V poslednjih dneh je zavladala na poljskih žitnih tržiščih precejšnja stagnacija. Vse pričakuje, da bodo nazadovale žitne cene, ki so v zadnjem času zelo narastle, potem pa zopet precej padle. Na ta padec je v obilni meri vplival dovoz ameriške moke iz Danziga.

Čudež moderne kirurgije. Iz Londona poročajo: Po štirideseti operaciji v obrazu je mlad mož v Cardiffu, ki mu je v vojni granata odtrgala del obličja, ves vesel, ko ima zopet pravičen obraz, zakaj na njem je opaziti le nekaj neznatnih brazgotin. V štirih letih, ki jih je preživel v bolnici, so mu kirurgi najprej popravili nos, potem pa gornjo ustnico. Pozneje so mu skoraj popolnoma obnovili zobovje in konec vseh teh operacij so mu prišli košček kože z vratu na zgornjo ustnico, kjer je imel svoje dni močne brke. Ta težko ranjeni vojak se danes lahko ponša tudi z bogatimi brkami na novi ustnici.

Samoobtožba umobolnega. Na Dunaju je vzbudil veliko pozornost neki 45letni mož, ki se je prijavil policijskemu nadzorniku ter izjavil, da je hotel umoriti neko

poštarico in ji odvzeti ves denar. Odpeljan je bil na stražnico, kjer so ugotovili, da se mu je omračil um. Nadalje je izpovedal na policiji, da je umoril tudi celo svojo družino. Te izpovedbe seveda ne odgovarjajo resnici.

Zanimiv proces. Londonski listi pišejo o zanimivem procesu, ki ga vodi znana angleška pevka Phyllis Lett proti tovarni za gramofone. Pred desetimi leti je pela tej tovarni 19 opernih arij, od katerih jih je 16 prišlo na plošče. Reprodukcijska je bila precej pomanjkljiva. V desetih letih je pevka izpopolnila svoj glas in postala slavna. Gramofonske plošče z njenimi arijami so postale zelo popularne, posebno pa one tri arije, ki jih tovarna prej sploh ni hotela reproducirati na plošče. Slaba gramofonska reprodukcijska je škodovala umetniškemu ugledu pevke tako, da v zadnjem času sploh ni mogla dobiti angažma. Zato je vložila proti tovarni tožbo za odškodnino in uničenje slabih gramofonskih plošč.

Smrt znamenitega zamorskega kralja. Po poročilih angleških listov je te dni umrl najznamenitejši poglavar črnecv kralj Kama v 95. letu svojega življenja. Ta kralj je vladal v Bečuanu skozi 50 let. Vladal je popolnoma samovoljno, vendar pravično. Posebno se je odlikoval po svoji strogosti napram onim, ki so kršili prepoved uživanja alkoholnih pijač, ki je bilo najboljšo orožje kulturnih Evropejcev v boju proti zamorcem.

Samomori v Ameriki. Predsednik ameriškega društva za zaščito človeškega življenja je izdelal za leto 1922. statistiko samomorov. Po tej statistiki se je minulega leta usmrtilo v Zedinjenih državah 12.000 ljudi. Med temi osebami se je nahajalo 79 milijonarjev, okoli 100 velikih industrijcev, 84 zdravnikov, 52 sodnikov in advokatov, 50 profesorjev, 38 dijakov in 19 duhovnikov. Žene ne predstavljajo v tem velikem številu niti ene tretjine. Najstarejša žena, ki se je usmrtila, je bila stara 100 let.

Pravljčni grad. Dunajski žurnalista Wittman piše o dvornem bankirju baronu Braunu, ki je začetkom 19. stoletja zgradil v Leobersdorfu grad Schönau in izpremenil svoje bivališče v fantastičen, pravljčen grad. Nad jezerom v parku se je vzpenjal most z barvami mavrice, potok, ki je tekel okrog gradu, pa ni imel mostu. Če je hotel grajski gospod oditi na izprehod, je potegnil za žico in takoj se je razklal ogromni hrast v mnogo kosov, ki so se sami položili čez potok in napravili most. Največje presenečenje pa so povzročale premikajoče se punčke, ki jih je gonil potok. Med njimi so bili moleči menihi, kopajoče se nimfe in plesajoči derviši. V parku je bil tudi hram noči: iz groma in bliska se je prikazovala Hekata, boginja pekla, prestrašila je goste, takoj nato pa jih je pomirila z godbo in omamljivimi dišavami. Za te igrače je baron trošil milijone. Neizmerno bogati bankir je postal nazadnje berač in bil je vesel, da je našel kupca, ki mu je plačal za pravljčni grad samo neznatno vsoto. Ta kupec je bil Jerome Bonaparte, bivši vestfalski kralj, ki pa ni imel zmisla za te igrače in je vse razbil.

Madeži od mleka in kave se očistijo, ako jih zmočimo z glicerinom, ki izje zamazano snov na obleki. Potem izmijemo obleko s čisto vodo. Glicerina je zato priporočljiv, ker ne načne niti.

Kralj in delavci. Kakor v življenju sploh, tako se tudi v politiki Angleži v marsičem razlikujejo od drugih, posebno slovanskih narodov. Največji udarec, ki je zadel Evropo v zadnjem desetletju, jih ni spravil iz ravnotežja. Hladnokrvno presoajo današnje razmere, v parlamentu debatirajo o socializmu kot pri nas o novi železnici in če se bo rodilo iz vsakovrstnih političnih fantazij, ki so danes povsod na dnevnem redu, za praktično življenje sploh kaj koristnega, bodo Angleži gotovo prvi, ki bodo posneli s tega mleka smetano. Pred kratkim je angleški kralj povabil na obed voditelje parlamentarne opozicije, ki so večinoma pristaši delavske stranke. Ta sestanek kralja z delavskimi zastopniki ni bil prvi, prvi pa je bil z ozirom na to, da so prišli h kralju predstavitelji opozicije, ki lahko vsak čas pride na vladno. Zato je smatral eden od udeležencev banketa, Tomas, za potrebno, da pove svoje mišljenje glede politike voditeljev delavstva. On misli, da je njihov nastop s konstitucionalnega stališča pravičen in naraven. Če pride v doglednem času na vladno delavska stranka, bo kralj sledil nasvetom delavskih ministrov prav tako kakor je prej sledil nasvetom konservativnih in liberalnih ministrov. Tomas je dejal, da bi bilo slabo, če bi voditelji opozicije ne bili povabljeni ali pa bi se ne hoteli udeležiti kraljevega sprejema samo zato, ker so člani delavske stranke. Če bi jih ne povabili, bi to pomenilo, da ne upoštevajo delavske opozicije, ki preti z nekonstitucionalnimi dejanji. Isto bi bilo, če bi sami ne reagirali na to vabilo. Jasno je, da obe struji (socialisti in tredunionisti) stojita odločno na stališču konstitucije in nobena od njih ne krši parlamentarnih tradicij. Vodja opozicije, najuglednejši član socialistične stranke, Mac Donald, je pisal v svoji brošurici že leta 1920., da je treba ohraniti parlamentarne tradicije tudi v slučaju, če pride na vladno delavska stranka. O republiki ali proti monarhiji sploh ni črnil niti besedice. Tudi Tomas pravi v svoji knjigi »Delavska vlada in konstitucija«, da mnogi po krivici mislijo, da hoče delavsko gibanje kršiti konstitucijo ali strmoglaviti kralja kakor se je to zgodilo z ruskim carjem. Kar se tiče monarhije na Angleškem, je treba naglašati, da ima popolnoma drugačne motive za obstoj, kajti ona je vez med različnimi deli imperije. »Monarh bi moral biti zelo nespameten, če bi hotel izgubiti vero v narodno srce,« je dejal Tomas. Naš sedanji kralj se je obnašal ob priliki mnogih političnih kriz kot konstitucionalni monarh in zato, dokler bo kralj zavzemal tako stališče, se vprašanje republike ne more kosati z monarhijo.

Ruski izum. Vse inozemske revije pišejo o posrečenih poskusih, ki so se vršili v Ameriki s tako zvanim helikopterom (aparati, ki se dviga s pomočjo horizontalno delujočih vijakov vertikalno navzgor), ki ga je izumil ruski profesor Botezata. Helikopteron, ki ima posebno dvigalo s 170 konjskimi silami in tehta 1650 kg, se je dvigal s človekom opetovano v zrak. Njegova labilnost in preciznost, s katero delujejo krmila, je vzbudila splošno začudenje. Rekord te vrste aparatov je bil dosežen s tem, da se je helikopteron obdržal na višini 3—4 m dve minuti.

Muhe govorijo. Ameriški listi poročajo, da je neki tamošnji učenjak ugotovil, da muhe govorijo. Njihov govor je podoben rezgetanju konj v daljavi. To je odkril s pomočjo mikrofona. Pod aparat je postavil dve muhi in jih opazoval dve celi uri, kako sta se pogovarjali. Nekoliko časa je govorila ena, potem zopet druga, in sicer na način konjskega rezgetanja. Kakor hitro jih je oddaljil, sta obe umolknili. Kadar pa sta se približali, sta začeli zopet brbljati. Do sedaj je znano, da imajo mravlje poseben način medsebojnega občevanja. Vendar

**Obrtniki,
naročajte vsi „Obrtni Vestnik“!**

pa ni ugotovljeno, da dajejo od sebe glasove, ampak da se medsebojno tipljejo. Radovedni smo, kaj bodo Amerikanci še vse odkrili.

Pomanjkanje denarja v Madžarski. Ker vpliva pomanjkanje denarja na Madžarskem zelo škodljivo na vso industrijo in trgovino, je sklenil finančni minister temu odpomoči na ta način, da bo izdal toliko novih novčanic, da bo odgovarjala zlata vrednost oni količini papirnatega denarja, ki je bila v obtoku tedaj, ko je notirala madžarska krona v Curihi 0.17. Finančni minister pa je proti vsaki izdaji papirnatih novčanic, ki bi bile brez kritja. Sanacija madžarskega gospodarstva pa je tako po mnenju finančnega ministra, kakor tudi vseh gospodarskih strokovnjakov, izvedljiva le s pomočjo večjega inozemskega posojila.

Cesar Viljem se misli na spomlad naseliti na otoku Rrfu v znanem gradu Achilleionu, ki so ga kot plen porabili — seveda Italijani. O teh ekscesarskih namenih se sedaj mnogo pisari po Evropi, dasi se svet ne meni več za tega živega mrtveca. Baš zaradi tega mu Angleži niso poskrbeli za kak otok Sv. Helene, kjer je nesmrtni Napoleon ob skalovju in obrežju viharnega morja končal svoje samotne dni in ure. Ali ni huda ironija usode, da se naj nesrečni cesar, oče toliko gorja, naseli sedaj na eni najbajnejših točk cele nesrečne Evrope, namesto da bi se preselil kam, recimo, na luno.

Človeška koža za platnice. Berlinski knjigotržec Pavel Kersten piše v nekem nemškem listu o knjigah, ki so vezane v človeško kožo. Iz lastnih izkušenj se izraža o človeški koži kot materialu za vezanje knjig zelo pohvalno. Pravi, da je obdelana človeška koža najbolj podobna turškemu usnju. Sam je baje vezal šest knjig v človeško kožo. Pozabil je le povedati, odkod je dobil to kožo.

Miligram arzenika. Leta 1878. je porotno sodišče v Parizu obsodilo na dosmrtno prisilno delo lekarnarja Dauvala, obtoženega, da je zastrupil svojo ženo. Obdukcija je namreč v ženinem truplu našla en miligram arzenika. Dauval je zaman zatrjeval, da je popolnoma nedolžen, porotniki so potrdili njegovo krivdo in sodišče ga je obsodilo. Javno mnenje, podpirano po zdravnikih, kemikih in učenjaki, je bilo na strani obtoženca in se je publika celo med razpravo z glasnimi klici zavzemala za Dauvala. Toda sumnja se je zdela zelo upravičena in Dauval je navzlic javnemu mnenju moral v kaznilnico. Po 25 letih prisilnega dela je bil obsojenec pomiloščen in izpuščen. Odtlej pa do danes ponovno zahteva obnovo procesa, zatrjujoč, da je nedolžen prestal dolgoletno, kazen. Svoje peticije v časopisju naslanja največ na odkritje velikega kemika Bertranda, da se v človeškem telesu lahko vedno najde do en miligram arzenika. Odkar je to Bertrandovo odkritje ugotovljeno po francoskem inštitutu, se je novinstvo začelo bolj in bolj zavzemati za obnovo obravnave in je sodišče končno rešilo, da zadovolji obči zahtevi, ker navsezadnje edini dokaz proti obtožencu je bil vendar le en miligram arzenika, najden v telesu pokojnice. In tako se morda po 44 letih obsodbe in 25 letih prestane kazni dokaže nedolžnost Dauvalova.

Mož z iglami. V Parizu na bulvarju Poissoniere je vzbudil te dni splošno pozornost mož, ki si je zasajal v telo igle. V roke, v noge, kratkomalo kamor je mogel, je vtikal igle, ne da bi zganil z očesom. Okrog se je zbrala ogromna množica naroda, ki je občudovala to živo blazinico za igle. Ko pa je mož hotel za svojo produkcijo dobiti nagrado in je začel pobirati s čepico denar, se je vmešal v zadevo stražnik, ki ga je odpeljal na policijo. Pri njem so našli 221 frankov, o katerih je dejal, da so njegov dnevni zaslužek. Nekoliko mesecev bo poteklo,

je dejal umetnik komisarju, in zaslužil bom toliko, da bom lahko živel celo leto in si bom celo privoščil poletni počitek na morju.

Podkrajšek: Trgovsko in obrtno spise. Podkrajška poznamo že dolgo kot izvrstnega pisatelja obrtno- in trgovsko-šolskih knjig; na njegovih ramah sloni prav za prav vsa obrtno-šolska literatura. On je že pred leti spisal «Računstvo», «Čitan-ko», «Zemljepis», «Računske naloge» in «Trgovsko in obrtno spise». Zadnje čase je izpod njegovega peresa na novo izšlo «Knjigovodstvo» in «Računstvo» za lesne obrte in za ženske obrte, vrhu tega «Državlanski nauk za obrtnike». Lahko rečemo, da je g. Podkrajšek naš najplodovitejši, najtemeljitejši in najpožrtvovalnejši pisatelj šolskih knjig; požrtvovalnost naglašamo, ker še noben slovenski pisatelj ni obogatel, najmanj pa pisatelj šolskih knjig. Znana izvrstna knjiga «Trgovsko in obrtno spise» izide v založbi kr. zaloge šolskih knjig in učil v Ljubljani v novi predelani izdaji v dveh delih. Prvi del, ki obsega spise za svobodne, rokodelske in trgovinske obrte, je ravnokar izšel. Ta knjiga nam na 344 straneh nudi vse, kar potrebuje tozadevno obrtnik in manjši trgovec: poslovno dopisovanje, najnovejša določila o poštnih, denarnih in tovornih pošiljkah, listine in različne vloge na oblastva itd., in bo, kakor je bila dotedanja manjša izdaja, neobhodni pripomoček vsakega obrtnika in trgovca. Drugi del izide do srede aprila in bo obsegal spise za koncesijonirane obrte; vseboval bo istotako vse, kar je glede dopisovanja potrebno vedeti imeteljem koncesijoniranih obrtov.

Čebular: Knjigovodstvo za dvorazredne trgovske šole. Ta knjiga, ki jo je izdala kr. zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani, je pisana jako preprosto in razumljivo in je prva knjiga za pouk na dvorazrednih in nadaljevalnih trgovskih šolah ter se mora zaradi svoje preglednosti in preprostosti ter praktične porabljivosti priporočati zlasti praktičnim trgovcem in samoukom. Knjiga obsega enostavno in dvostavno knjigovodstvo, zaključek trgovskih knjig, poslovanje trgovine na drobno, nauk o trg., družbah, knjigovodstvo o komisijskih kupčijah, podjetjih, zlasti tudi poslovanje pri špedicijah in bankah in najpotrebnejše iz meničnega pouka. Knjiga razjasnjuje v bistvu tudi ameriškansko knjigovodstvo in podaja jako poučljiv zgled ameriškanskega žurnala. Ta knjiga je, kakor svoj čas izdano Podkrajškovo knjigovodstvo za lesne obrtnike, ki je izšlo v isti kr. zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani, izpolnila jako občutljivo vrzel naše strokovne literature in bo to knjiga, brez katere ne bo mogel izhajati noben knjigovodja, noben manjši trgovec in noben trgovski nastavljenec. Cena je pri obširnosti knjige jako zmerna.

Izdajatelj konzorcij «Obrtnega Vestnika».
Odgovorni urednik Engelbert Franchetti.
Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.

FRAN RAVNIKAR

LJUBLJANA

Linhartova ulica št. 25.

Stavbeno in umetno tesarstvo, stavbeno mizarstvo, parna žaga in lesna industrija
Parna in električna gonilna sila.

Telefon št. 415.

Poštni čekovni rač. 11.428.

KOLESA
IN VSE POTREBŠČINE
VAM NUDI NAJCENEJE IN NAJBOLJŠE

• J. GOREC •
LJUBLJANA

PALAČA LJUBLJANSKE KREDITNE
BANKE

IVAN ZAKOTNIK

mestni tesarski mojster

Telefon
št. 379.

LJUBLJANA

Telefon
št. 379.

Dunajska cesta 46.

.....

Usakovrstna tesarska dela, moderne lesne
stavbe, ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne,
cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice,
leženice, paviljoni, verande, lesene ograje itd.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga. — Tovarna furnirja.

Kreditno društvo

Mestne hranilnice ljubljanske

dovoljuje posojila

na menice in kredite

v tekočem računu

vsem kredita zmožnim osebam in tvrdkam

≡ MIZARSKA TOVARNA ≡

JOŽEF ŠENICA

Dunajska cesta

LJUBLJANA

Dunajska cesta

za Bežigradom.

Priporoča se za vsa v njegovo
stroko spadajoča dela.

Ustanovljena 1900.

Ljubljanska kreditna banka

≡ **Ljubljana**, Dunajska cesta v lastni palači ≡

Delniška glavnica Din 25,000.000

Rezervni zakladi: Din 20,000.000

Sprejema vloge na tekoči račun in na vložne knjižice ter jih obrestuje najugodneje. Podeljuje vsakovrstne kredite, eskontuje menice in devize, daje predujme. Izvršuje nakup in prodajo vrednostnih papirjev, valut in deviz. Otvarja akreditivo in izdaja kreditna pisma na tu- in inozemstvo. Oddaja Safes deposits in shranjuje vrednote. Izvršuje sploh vse bančne posle najkulantneje.

Čekovni račun št. 10.509

Brzjavni naslov: Banka Ljubljana

Telefon št. 261, 413, 502, 503 in 504

Podružnice:

Brežice
Celje
Gorica

Kranj
Maribor
Metković

Novi Sad
Ptuj
Sarajevo

Split
Trst

Obrtna banka v Ljubljani

Kongresni trg št. 4

Telefon št. 508

Telefon št. 508

Račun pri poštno-ček. zavodu št. 12.051

Daje kredite v obrtne surhe po izrednih pogojih, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje. Vloge na knjižice in na tekoči račun se obrestujejo počenši s 1. novembrom 1922. za pol odstotka

višje, torej s

5%

od dne vloge do dne dviga.

JADRANSKA BANKA Beograd.

Dionička glavnica: Din 60,000.000.—

Rezerva: Din 30,000.000.—

PODRUŽNICE:

Bled,	Jesenice,	Prevalje,
Cavtat,	Korčula,	Sarajevo,
Celje,	Kotor,	Split,
Dubrovnik,	Kranj,	Sibenik,
Hercegnovi,	Ljubljana,	Tržič.
Jelsa,	Maribor,	Zagreb.
	Metković,	

— AMERIKANSKI ODIO —

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afiliirani zavodi:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zader,
Frank Sakser State Bank, Cortlandt Street 82.
New-York City. **Banko Yugoslavo de Chile,**
Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natalos,
Porvenir.

Strojne tovarne in livarne, d. d.

..... v Ljubljani, Dunajska cesta št. 35

Brzojavi: Stroj

Telefon št. 142 in 230

Stroji za obdelovanje lesa

Turbine

Sesaljke

Transmisije

Armature

Zvonovi

Železolivarna

Kovinska

OBRTNA BANKA V LJUBLJANI.

Vabilo na podpisovanje delnic.

III. emisija.

Izvršuje sklep občnega zbora delničarjev OBRTNE BANKE v Ljubljani z dne 18. aprila 1922. je sklenil v to pooblaščen upravni svet na temelju odobrenja ministrstva za trgovino in industrijo št. VI./3417 z dne 30. junija 1923. provesti

zvišanje delniške glavnice od Din 1,250.000— na Din 2,000.000—

z izdajo **15.000** novih delnic po nominalnih **Din 50—** v skupnem znesku **Din 750.000—** pod sledečimi pogoji:

1.) Dosedanji delničarji imajo pravico prevzeti na vsaki dve stari delnici eno novo po kurzu **Din 50—**, prištevši **Din 7.50** za stroške in obresti za komad. Plašči starih delnic se imajo pri podpisovanju predložiti v svrhu odkolekovanja.

2.) Ostalih 2500 delnic je na razpolago delničarjem, oziroma novim subskribentom po tečaju **Din 55—** prištevši **Din 7.50** za stroške.

3.) Delnice participirajo s polovico kupona na čistem dobičku za leto 1923.

4.) Subskripcija se vrši v času **od 15. julija do 15. avgusta 1923.** pri **Obrtni banki v Ljubljani** in njeni podružnici **v Ljutomeru** ter pri **Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani** in njenih podružnicah **v Celju, Mariboru, Ptuju, Brežicah in Kranju.**

5.) Kurzni dobiček, ki nastane iz izdaje novih delnic, se po odbitku vseh stroškov in pristojbin pripiše rezervnemu zakladu.

6.) Pravico do repartacije si pridržuje upravni svet in se za nedodeljene delnice vplačani zneski vrnejo s 6% obrestmi.

7.) Za uspeh te emisije jamči posebni sindikat.

Upravni svet Obrtne banke v Ljubljani.